

in een graf gegooïd) en menigmaal klonken dan 's avonds Russische klaagliederen over het kamp. Eens kreeg prof. dr. J. G. G. Borst, hoogleraar in de interne geneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam (een der vijf-entachtig Amsterdamse strafgeïzelaars), de gelegenheid, de barak der Russen te betreden waar zij zich, zo verklaarde hij later, 'in een niet te beschrijven toestand van ellende bevonden. Zij leden bijvoorbeeld aan dysenterie' (mogelijkerwijs door het eten van afval dat sommigen hunner, de karwatslagen van Berg ten spijt, snel bijeen plachten te graaien) 'en bevuilden zodoende zichzelf. Acht of negen van hen, jongens van een jaar of achttien, lagen als poezen op elkaar op een hoop om nog enige warmte aan elkaar te hebben.'¹

Begin april waren er volgens de aantekeningen in het *Diensttagebuch* van de *Rapportführer* drie-en-twintig gestorven (van één had Stöver met een stuk hout de schedel verbrijzeld) en 'leefden' er nog zeven-en-zeventig. In die fase kwam, schijnt het, bevel van het *Reichssicherheitshauptamt* (het kan heel wel een door de 'SD' in Den Haag uitgelokt bevel geweest zijn), die zeven-en-zeventig te liquideren. Hun werd gezegd dat zij met het oog op hun slechte gezondheidstoestand naar een kamp in de buurt van Bordeaux gevoerd zouden worden. De Russen 'dolgelukkig, deze hel te mogen verlaten' (aldus Folmer²), beijverden zich toen, alles wat zij in Zuid-Frankrijk niet nodig zouden hebben, te ruilen tegen goederen die daar voor hen van waarde konden zijn. Op 8 april begaf Deppner zich persoonlijk naar het kamp te Amersfoort, samen met een van zijn medewerkers, de codespecialist van de 'SD', Ernst Georg May, die, schijnt het, tegen het liquidatiebevel geprotesteerd had en, zo stellen wij ons voor, juist daarom door Deppner meegenomen werd. Diezelfde middag begonnen Berg en een *SS-Oberscharführer* op last van *Lagerkommandant* Heinrich op de Leusderhei een grote kuil te graven; zij waren er om half tien 's avonds mee klaar. Enkele uren later, in de ochtendschemering van de 9de, werden de zeven-en-zeventig Russen naar de kuil gebracht (de zieken en zwakken werden door de overigen gedragen) en aan de rand daarvan in groepen van vier doodgeschoten door Deppner, May, Heinrich en Berg die elk een machinepistool hanteerden; in de kuil werden grote hoeveelheden ongebluste kalk geworpen. Bij terugkomst in Den Haag was May, aldus later een typiste van de 'SD', 'totaal overstuur.'³ Heinrich zei tegen de *SS'er* die de aparte kartotheek der

¹ BG-Amsterdam: p.v. van proces inz. K.P. Berg (16 nov. 1948), p. 18 (Doc I-81, a-2). ² D. W. Folmer: 'Dagboek', p. 125. ³ E. J. B.: 'Herinneringen' (27 dec. 1945), p. 31 (Doc I-245, a-1).